

Multiculturele verschillen in de zorg

SERIFE BILIK
THEOLOOG
GEESTELIJK VERZORGER

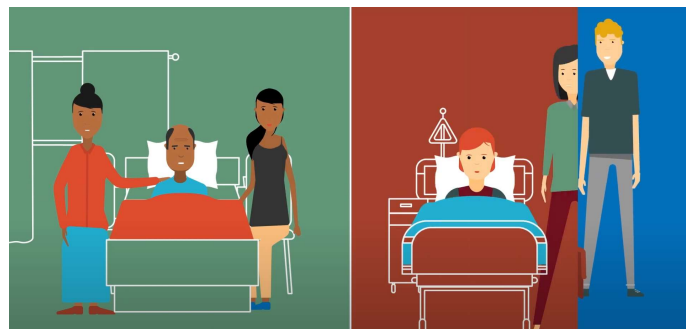
 netwerk **Palliatieve Zorg**
oss - meierijstad - maashorst
's-hertogenbosch - bommelerwaard

1

Programma

- 1 Introductie
- 2 Wisten we dat?
- 3 Cultuurverschillen; cultuur of geloof?
- 4 Stellingen
- 5 Ziektebeleving religieuzen
- 6 Sterven religieuzen
- 7 Dodenritueel in de Islam
- 8 Communiceren met contactpersonen
- 9 Slecht nieuwsgesprek
- 10 Snelle en langzame boodschap
- 11 Pijnbestrijding en sedatie
- 12 Tips en tricks

https://www.youtube.com/watch?v=S_8lCoqkPEc

 netwerk **Palliatieve Zorg**
oss - meierijstad - maashorst
's-hertogenbosch - bommelerwaard

2

Cultuurverschillen

Een groep mensen met dezelfde normen, waarden en gewoontes

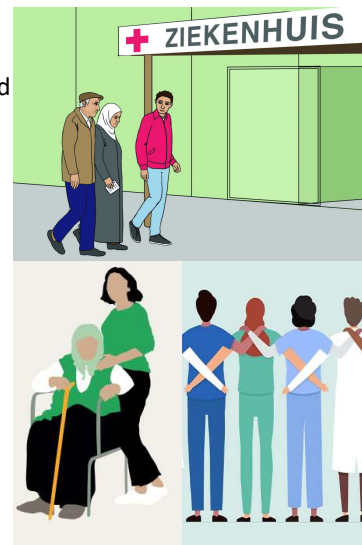
Cultuur of geloof?

3

Wisten we dat?

- Meer dan 25% migratieachtergrond (CBS meting 1-1-2022)
- Prognose toekomst 33%
- Onvoldoende kennis en vooroordelen
- Meer betrekken geestelijke verzorging

4

Stelling 1

Wat is de belangrijkste reden dat er binnen sommige culturen opvallend veel bezoekers komen als iemand ziek wordt?

- A) Ze uiten hiermee hun medeleven naar de patiënt
- B) Ze zijn het gewend om altijd in groepen te acteren
- C) Ze dragen samen met de patiënt de ziekte en de pijn

5

Ziektebeleving religie

Hoe kijkt een moslim naar de ziekte?

Ziektebeleving:

- Test
- Geduld
- Beloning
- Morfine

6

Sterven bij de religieuzen

Sterven religieuzen:

- God geef en neemt het leven
- Zielenreis
- Geloofsbelijdenis uitspreken
- Euthanasie

7

Dodenritueel in de Islam

1. De geloofsbelijdenis
2. De kaak en de grote tenen vastbinden
3. Privacy van de overledene moet worden gerespecteerd
4. Rituele dodenwassing
5. Overledene wordt omhuld in een doek
6. Het dodengebed
7. De begrafenis

GENAAS Namen - YouTube

8

Communiceren met contactpersonen

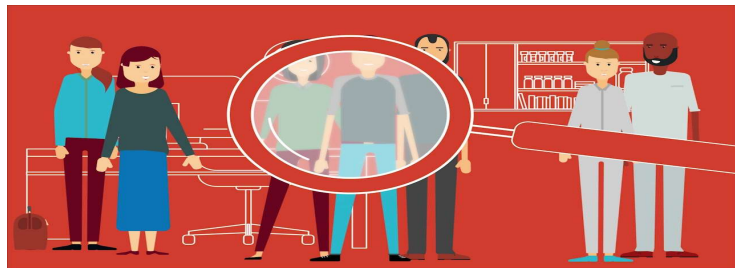
Wie is de leider?

WGBO regelt de relatie tussen patiënt en zorgverlener o.a. dat de patiënt opdrachtgever is tot zorg, dat hij recht heeft op informatie en dat daartoe de zorgverlener de patiënt in begrijpelijke taal vertelt wat er aan de hand is, welke behandeling nodig is en welke risico's daaraan zijn verbonden.

- Wettelijke vertegenwoordiger is de eerste contactpersoon
- Medische beslissingen.
- Eerste contactpersoon.

Wie? Oom, oudste zoon, dochter etc.

- WGBO → individualistisch ingesteld, niet collectivistisch
- WGBO = Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst

9

Stelling 2

Waarom vragen sommige moslims om een infauste prognose (ongunstig/palliatief) niet aan hun ouder te vertellen?

- A) Het uitspreken van een infauste prognose wordt beleefd alsof je op dat moment gaat sterven
- B) God bepaalt of een ziekte geneeslijk of ongeneeslijk is en wanneer de mens zal sterven
- C) Het levenseinde of sterven is een taboe binnen de moslimculturen en wordt niet besproken

10

Slecht nieuwsgesprek

Tabel 1. De mate waarin artsen onderwerpen betreffende levenseindezorg bespreken met wilsbekwame terminale patiënten (gewogen en afgeronde percentages)

Onderwerp	Respons	TOTAAL N=9396	AU 1716	BE 1478	DK 1185	IT 1503	NL 1275	SE 1509	CH 1397
1. Diagnose	In principe altijd	84	95	67	79	46	98	90	89
	Alleen als patiënt erom vraagt	15	5	32	21	48	2	10	10
	Nee	1	<1	1	<1	6	<1	<1	<1

Tabel 2. De mate waarin artsen onderwerpen betreffende levenseindezorg met naasten van de (wilsbekwame) patiënt bespreken (gewogen en afgeronde percentage)

Onderwerp	Respons	TOTAAL N=9038	AU 1478	BE 1716	DK 1185	IT 1503	NL 1275	SE 1509	CH 1397
1. Diagnose	In principe altijd	34	36	48	18	60	18	39	31
	Alleen als patiënt erom vraagt	24	19	37	26	24	21	22	22
	Nee	42	45	15	56	16	61	39	47

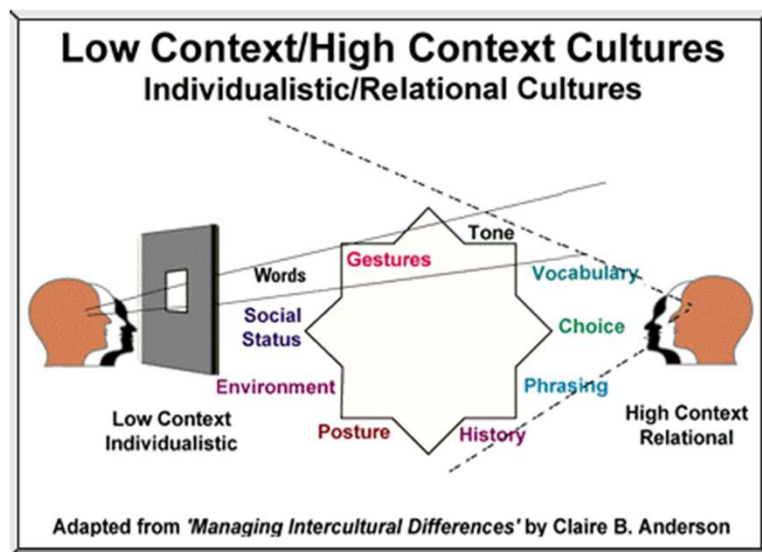
11

Snelle boodschappen
(laagcontext):

Snel decoderen, één
oogopslag, reclame

Langzame
boodschappen
(hoogcontext):

Tijd nemen voor
decoderen, gedicht,
brief

12

Snelle en langzame boodschappen

<https://www.youtube.com/watch?v=tszw56A08M8>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZXq3p0DFnVk>

<https://www.youtube.com/watch?v=IPuT6zCIOPk>

13

Pijnbestrijding en Sedatie

1. Als euthanasie ervaren worden
2. Erken de zorgen, geef uitleg
3. Sedatie bespoedigt niet het overlijden
4. Pijnstilling/sedatie mogelijk met behoud van gedeeltelijk bewustzijn
5. Wilsonbekwaam? Dan is de inschatting van de arts over de ernst van het lijden doorslaggevend

14

Tips en tricks

Slecht-nieuwsgesprek

- **Woordkeuze, compassie en betrokkenheid**

- Ziekte en dood noemen, kan confronterend zijn
- Voorkomen van ruis om draagvlak te creëren

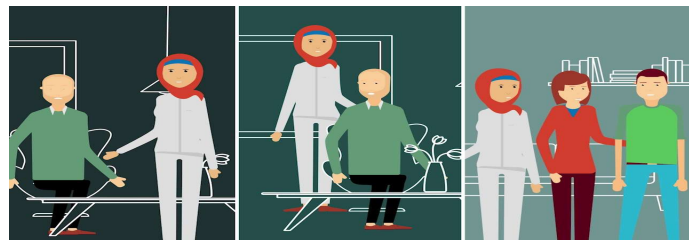
- **Situatie 'ernstig'**

- Vraag patiënt of hij wil weten waar hij aan toe is.
- Wil patiënt niet, met wie mag je in gesprek gaan?

- **Alles is gedaan**

- Wat mag er wél verteld worden aan familie en hoe? (hoog-context)

- **God gaat over leven, ziekte en dood**

15

Bedankt voor uw tijd!

Serife Bilik
Theoloog en geestelijk verzorger

16